

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 1 april 1960

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President De Quay en de Ministers Van Aartsen, Beerman, Cals, Klompé, Korthals, Luns (bij de punten 1, 2a t/m 2g en 16), Marijnen, De Pous, Van Rooy, Toxopeus (bij de punten 1, 2a t/m 2g en 16) en Zijlstra (afwezig Minister Visser).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Bot (bij punt 16), Calmeyer (bij punt 2f gedeeltelijk), Van Houten (bij de punten 2a t/m 2g) en Stijkel (bij punt 2e).

Secretaris: J. Middelburg.

2. Buitenlands beleid

f. *De vlagvertoonreis van de Karel Doorman* (Zie notulen MR 25 maart 1960, punt 16 j.)

Minister *Klompé* herinnert eraan, dat twee weken geleden in de Raad de vraag is besproken of het vliegkampschip Karel Doorman een bezoek aan Nieuw-Guinea zou brengen, waarbij toen is gesteld, dat dit niet een provocatieve zaak moest zijn, maar dat de Karel Doorman bezoeken aan Filippijnse, Australische en andere havens in het Verre Oosten zou kunnen brengen, waarbij het Nieuw-Guinea als tijdelijke standplaats zou hebben. Intussen zijn de vorige dag via Canberra geheel andere berichten over de Karel Doorman bekend gemaakt, die in strijd zijn met wat in de Ministerraad was afgesproken.

Minister *Luns* herinnert eraan, dat zijn standpunt in de Raad is geweest, dat men niet te snel het bericht van het vlagvertoonbezoek aan het Verre Oosten moest publiceren en dat men in de NAVO een routinemededeling moest doen, zoals ook eerder is gedaan toen de Karel Doorman de Antillen heeft bezocht. Het is echter gebleken, dat Defensie telegrammen naar de marineattachés in Washington en Canberra heeft gezonden, waarin blijkbaar ook een embargodatum voor publikatie was vermeld. Aangezien de reis pas in mei begint, is de haast en het gebrek aan coördinatie bij de publikatie niet duidelijk.

Minister *Toxopeus* deelt mede, dat het Nederlandse communiqué, waarvan hem de tekst niet onjuist lijkt, tijdens de behandeling van de begroting van Nieuw-Guinea in de Tweede Kamer bekend werd, waarna het Kamerlid Burger zich als spreker liet inschrijven. Deze herinnerde eraan, dat de Karel Doorman steeds werd aangeduid als noodzakelijk in de NAVO en ongeschikt voor gebruik in de tropen. Voorts wees hij erop, dat bij het gebruik maken van dienstplichtigen voor Nieuw-Guinea een mededeling aan de Kamer zal worden gedaan. Dit betreft echter alleen dienstplichtigen van de land- en luchtmacht. De marineleiding heeft aan de Standing Group van de NAVO geseind, dat de Karel Doorman is overgebracht van groep A (direct beschikbaar) naar groep C (beschikbaar na dertig dagen of later). Het vliegkampschip zal naar Nieuw-Guinea ook een aantal Hunters meenemen. Het reisdoel blijft echter vlagvertoon.

Staatssecretaris *Van Houten* deelt mede, dat er voor inlichtingen aan de NAVO over ander gebruik twee mogelijkheden zijn, nl. de NAVO tijdig van tevoren waarschuwen of in dringende gevallen direct waarschuwen. Dat men thans de laatste mogelijkheid heeft gekozen is wat vreemd nu het een vlagvertoonreis betreft. De Nederlandse vertegenwoordiger Mr. De Ranitz zal dinsdag als dit punt aan de orde komt mededeling kunnen doen van de reis naar het Verre Oosten. Voor het zenden van vliegtuigen moet formeel toestemming aan de NAVO worden gevraagd. Spreker neigt ertoe dit dan tegelijk te doen.

Minister *Luns* begrijpt niet waarom de marineleiding de voorbereidingen voor de reis van de Karel Doorman niet wat langer geheim had kunnen houden. Indien het dan nog was uitgelekt geldt het immers een vlagvertoonreis. Ook bij een vorige gelegenheid (toen de marineleiding in Washington en Parijs het gebruik van atoomwapens aan de orde wilde stellen,

wat in de eerste plaats een politieke kwestie was) is geen contact met Buitenlandse Zaken opgenomen.

De *Minister-President* stelt voor, dat over verbetering van het contact opnieuw zal worden gesproken als de betrokken bewindslieden in de Raad zijn en dat voorts Minister Toxopeus in de Kamer mededeling zal kunnen doen over de vlagvertoonreis van de Karel Doorman, die daarbij enkele vliegtuigen naar Nieuw-Guinea zal overbrengen ter vervanging van de Martin Mariners, die geen dienst meer mogen doen (indien hieromtrent nog een vraag in de Kamer zou worden gesteld). De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Staatssecretaris *Calmeyer* deelt in de middagvergadering mede, dat de Hunters, die met de Karel Doorman meegaan, uit de reservevoorraad komen, zodat hierover niets aan de NAVO behoeft te worden gezegd. Deze vliegtuigen kunnen de Martin Mariners thans niet vervangen. Spreker stelt voor voor het ogenblik te volstaan met de mededeling, dat het eskader van de Karel Doorman en twee jagers voor vlagvertoon naar het Verre Oosten gaat. In een later stadium zal gezegd kunnen worden wat er ten aanzien van versterking van de defensie van Nieuw-Guinea gaat gebeuren, aangezien hierover nog geen beslissing in de Raad is genomen. Minister *Toxopeus* stelt voor, dat hij in de Kamer zal zeggen, dat laatstbedoelde maatregelen in voorbereiding zijn. De *Raad* stemt hiermede in.

16. *Nieuw-Guinea* (Nota van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken d.d. 29 maart 1960, nr. GS 2448.)

Minister *Zijlstra* heeft de nota de vorige dag ontvangen zodat de zaak nog niet door Financiën kon worden bestudeerd. Hij acht het volstrekt onmogelijk in deze vergadering beslissingen hieromtrent te nemen, die financiële consequenties hebben. De *Minister-President* stelt voor thans alleen over de punten te spreken waaromtrent de betrokken bewindslieden in de komende dagen een standpunt in de Tweede Kamer kunnen innemen.

Minister *Toxopeus* noemt als eerste punt, dat Nederland op Nieuw-Guinea zijn taak blijft uitvoeren; hij zou in de kamer willen mededelen, dat de Regering doende is een tienjaren werkplan op te stellen om de zelfbeschikking door de Papoea's te bevorderen. Minister *Zijlstra* merkt op, dat mededeling over een tienjarenplan verwachtingen wekt, terwijl op de beslissende punten nog niets ingevuld kan worden met het oog op de financiële consequenties. Staatssecretaris *Bot* zegt, dat een plan voor twee maal vijf jaar in voorbereiding is, terwijl in Hollandia een driejarenplan al gereed is. Minister *Zijlstra* acht het moeilijk zoiets aan te kondigen, als de Regering nog niets weet over de orde van grootte van de ermee gemoeide uitgaven. Staatssecretaris *Bot* merkt op, dat het verwijt wordt gemaakt, dat Nederland Nieuw-Guinea zonder plan bestuurt. Minister *Klompé* steunt de gedachte, dat de beide bewindslieden terzake met iets moeten komen. Minister *Zijlstra* begrijpt, dat men dan feitelijk thans niet meer wil dan uitdrukking te geven aan het voornemen een krachtig beleid in Nieuw-Guinea te voeren.

Minister *Toxopeus* herinnert eraan, dat een derde punt, de versterking van de verdediging van Nieuw-Guinea thans in voorbereiding is. Een vierde punt heeft betrekking op de onderwijsplannen. Daarbij komt ook de kwestie van de subsidie aan de PMS in Hollandia, die reeds onder het voorlaatste Kabinet is toegestaan. Spreker zal op de vraag van het Kamerlid Patijn antwoorden, dat het in strijd is met de rechtszekerheid om thans deze subsidie in te trekken. Minister *Zijlstra* neemt aan, dat thans over de onderwijsplannen geen beslissing wordt genomen. Minister *Toxopeus* antwoordt bevestigend.

Een vijfde punt heeft betrekking op de kwestie van de rechtspositie. Als Papoea's voor functies een opleiding hebben gehad zal men hen ook in een functie moeten benoemen. Staatssecretaris *Bot* voegt hieraan toe, dat er een algemene garantieverklaring moet worden gegeven, dat wie op die manier uit zijn functie geraakt niet zonder inkomen zal komen. Anders zullen de niet-Papoea's, die deze functies bekleden, de evolutie op Nieuw-Guinea zoveel mogelijk tegenwerken. De garantieverklaring kan men ook beter nu geven, aangezien de betrokkenen

anders in de toekomst toch onder een soort regeling zullen vallen zoals voor de spijtoptanten bestaat. Er zijn op Nieuw-Guinea een aantal Indonesische jongemannen die een contract hadden met de toezegging, dat zij na afloop ervan naar hun eigen gebied teruggezonden zouden worden, wat nu niet meer mogelijk is. In theorie zal men rekening moeten houden met de mogelijkheid, dat alle niet-autochtonen onder een garantieregeling vallen. Dit is een sociale zaak waar men niet onderuit kan. Het betreft hier rond 10.000 (waaronder vrouwen en kinderen) van de 16.000 niet-inheemsen (waaronder ook militairen en ambtenaren).

Minister *Beerman* is van oordeel, dat degenen, die uit Indonesië naar Nieuw-Guinea zijn gegaan in het algemeen een bijdrage hebben geleverd aan de opbouw van Nieuw-Guinea. Deze mensen bleven in een tropisch klimaat. Bij een garantieregeling als voorgesteld zouden zij allen naar Nederland komen en dan juist in de periode, dat hier de grote jaargangen van na de bevrijding in het produktieproces moeten worden opgenomen. Een garantieregeling ondermijnt ook de wil om zich op Nieuw-Guinea te assimileren. Spreker is van oordeel, dat men deze groep niet moet gelijkstellen met de van Nederland uitgezonden ambtenaren. Minister *Toxopeus* is het met het standpunt van Minister *Beerman* niet eens. Minister *Luns* zegt, dat er ruim 300.000 mensen na de soevereiniteitsoverdracht uit Indonesië naar Nederland zijn gekomen, waarvan bijna 50.000 in 1957 en later. Spreker meent, dat er voor de niet-autochtonen op Nieuw-Guinea veel meer reden is naar Nederland te laten gaan dan voor velen van laatstbedoelde groep en de spijtoptanten. Minister *Beerman* merkt op, dat men ten dele niet de status van Nederlander heeft en geen recht heeft naar Nederland te komen. Het gaat hem te ver hun dan dezelfde rechten te geven als de uit Nederland uitgezonden ambtenaren. Spreker meent, dat als van de diensten van deze mensen door Nieuw-Guinea gebruik wordt gemaakt de zorg voor hen ook voor een deel ten laste van Nieuw-Guinea moet komen. Minister *Zijlstra* zou een garantie willen beperken tot ambtenaren, die door het geven van functies aan Papoea's eruit gewerkt worden. Het gaat spreker te ver gepensioneerden met gebruikmaking van een garantieregeling ook naar Nederland te laten komen. Men dient te bedenken, dat zij op Nieuw-Guinea niet in levensgevaar zijn, terwijl hier nog steeds woningnood bestaat.

De *Raad* besluit, dat bij mededeling in de Tweede Kamer over een garantieregeling de bewindslieden zich zullen beperken tot de niet-autochtone ambtenaren.

Minister *Toxopeus* noemt als laatste punt de kwestie van het overbrengen van Keiezen op eigen verzoek naar Nieuw-Guinea. Minister *Klompé* is niet bereid zich thans erbij neer te leggen, dat die Keiezen niet zouden kunnen gaan; zij wijst erop, dat op Nieuw-Guinea gezaghebbende personen, die met de commissaris voor de Ambonezenzorg hebben gesproken, niet hebben verklaard, dat dit onmogelijk is. Minister *Toxopeus* stelt voor te zeggen, dat Keiezen niet zonder overleg met de Nieuw-Guineeraad zullen worden overgebracht naar dit gebied. De *Raad* stemt hiermede in.

- - -